OBS! Utskriven version kan vara inaktuell.
Senaste versionen hittar du via intranätet under "styrande dokument" eller vårdgivarwebben.

Region Halland

Gäller för: Region Halland hälso- och sjukvård

Storskalig smittspårning

Hitta i dokumentet

Syfte
Bakgrund
Ansvarsfördelning
Centraliserad smittspårningsenhet
Genomförande
Provtagning
Smittspårning
Bemanning
Utbildning av personal
Materielbehov
Lokalbehov
Digitalt smittspårningsverktyg
Dokumentation
Samordnade forum
Relaterade länkar
Uppdaterat från föregående version

Syfte

Klargöra arbetsgång och ansvarsfördelning vid uppstart och drift av storskalig smittspårning när behov av sådan verksamhet identifierats i Region Halland.

Bakgrund

Smittspårning är en central del i det preventiva smittskyddsarbetet och har till syfte att identifiera och stoppa eller minimera spridning av smittsamma sjukdomar.
Regionen behöver ha förmåga att utföra storskalig smittspårning vid en omfattande epidemi eller pandemi.
I Region Halland finns beslut om att genomförande av storskalig smittspårning är ett gemensamt ansvar för förvaltningarna. Huvudansvaret för att starta upp den storskaliga smittspårningen, efter regionalt beslut då behov av sådan verksamhet identifierats, ligger på förvaltningen Ambulans, diagnostik och hälsa.
Bemanningen av den storskaliga smittspårningsverksamheten är däremot ett delat ansvar mellan samtliga förvaltningar. Se Epidemi- och pandemiberedskap Region Halland.
Epidemier/pandemier kan var olika beroende på vilket agens som sprids och hanteringen både avseende smittspårning och andra åtgärder kommer behöva anpassas efter rådande omständigheter.

Ansvarsfördelning

Den svenska Smittskyddslagen (SmL) rör smittskyddsåtgärder som riktar sig till människor. Målet med smittskyddet är att tillgodose befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar.

Smittskyddsläkaren har det övergripande ansvaret för att planera och organisera smittskyddsarbetet i sin region. I smittskyddsläkarens uppgifter ingår bland annat att följa upp anmälningar om sjukdomsfall och se till att åtgärder vidtas för att finna smittkällan och personer som kan ha utsatts för smittrisk, samt att råd och förhållningsregler ges till dem som kan ha smittats. Vidare ska smittskyddsläkaren följa att vårdgivare vidtar de åtgärder som krävs för att förebygga smittspridning, följa det epidemiologiska läget i regionen och se till att allmänheten har tillgång till information som ger dem möjlighet att skydda sig själva mot smitta.

Enligt smittskyddslagen är det behandlande läkare som ansvarar för att smittspårningen utförs, dock kan själva smittspårningsarbetet överlåtas till en annan hälso- och sjukvårdspersonal med särskild kompetens.

Varje region ansvarar för att behövliga smittskyddsåtgärder vidtas inom regionens område. Vårdgivare och huvudmän har också ansvar för att hålla god hygienisk standard enligt hälso- och sjukvårdslagen. Den viktigaste arbetsuppgiften inom fältet vårdhygien är att förhindra smittspridning och uppkomst av vårdrelaterade infektioner. Den vårdhygieniska expertkompetensen arbetar för att begränsa smittspridningen samt uppkomsten av vårdrelaterade infektioner inom vård och omsorg.

Centraliserad smittspårningsenhet

För att kunna bedriva en effektiv smittspårning i stor skala i händelse av en pandemi/epidemi behövs en centraliserad smittspårningsenhet. Det är av stor vikt att snabbt etablera denna enhet så att struktur finns när uppdraget blir mer omfattande. Om Hälso- och sjukvårdsdirektör bedömer att det behövs en särskild verksamhet för storskalig smittspårning ligger huvudansvaret för att starta upp denna enhet på förvaltningen Ambulans, diagnostik och hälsa och beslut kommer fattas utav förvaltningschef.
Den centraliserade smittspårningsenheten etableras av Ambulans, diagnostik och hälsa, men bemannas av medarbetare från flera olika förvaltningar. Vårdhygien har ett eget uppdrag och en verksamhet som under en epidemi eller pandemi kommer att vara både prioriterad och särskilt efterfrågad, det finns dock synergivinster i ett samarbete mellan den centraliserade smittspårningsenheten och Vårdhygien.
Vårdhygien erbjuder råd och stöd vid smittspårning inom regional hälso och sjukvård och kommunal vård och omsorg (i verksamheter som omfattas av Socialstyrelsens föreskrift om basal hygien i vård och omsorg). Den centraliserade smittspårningsenheten smittspårar fall i samhället och kan även användas för att avlasta sjukvården genom smittspårning av de patienter vars smitta uppdagas vid vårdsökande.

Uppdraget storskalig smittspårning innefattar flera delar med skilda utmaningar inom bland annat personal, samverkan och organisation. Smittspårning är en komplex uppgift som påverkas av lagar, rutiner och resurser samt de aktuella omständigheterna kopplade till den specifika smittspridningen.

Vid epidemi/pandemi kan två huvudsakliga steg särskiljas inom begreppet ”storskalig smittspårning”;

1. Smittspårning med fokus på sårbara miljöer, dvs vård- och omsorgsmiljöer, utan att storskalig smittspårning sker ute i samhället.
2. Storskalig smittspårning i samhället, dvs för invånare i samhället utan vårdbehov.

Genomförande

Smittspårning sker efter provtagning med positivt provsvar men kan även bli aktuellt i frånvaro av provsvar vid typisk symtombild. Nära samarbete med regionens verksamhet för storskalig provtagning är en förutsättning både av praktiska och juridiska skäl. Ett exempel på det senare är att behandlande läkare (provtagande läkare) behöver finnas inom smittspårningsverksamheten alternativt behöver remissförfarande för överföring av smittspårningsansvaret finnas. Smittspårningens kapacitetsbehov förväntas korrelera till mängden provtagningar som utförs. Stor flexibilitet krävs då smittspårningskapaciteten behöver kunna ökas och minskas i samma omfattning som provtagningsrekommendationer

och provtagningskapaciteten ändras. Detta styrs utifrån de smittspårningsrekommendationer som gäller från Folkhälsomyndigheten eller Smittskydd Halland vid tillfället.

Provtagning

Syftet med provtagning kan vara att utreda sjukdom (medicinsk indikation) eller att smittspåra. Syftet med provtagning vid smittspårning är att identifiera fall, bryta smittkedjor, identifiera smittkällor och skydda andra från smitta.
Under covid-19-pandemin var provtagningen också av vikt för att utesluta infektion för att individer med milda symtom skulle kunna gå till arbetet och skolan utan att riskera att smitta andra.
Provtagning är också grunden för att kunna följa smittspridning och som underlag för att prognosticera vårdbehov och för modelleringar för scenarier över utvecklingen framåt.

Närsjukvården har huvudansvaret för utförandet av storskalig provtagning och ADH har huvudansvaret för analys.

Smittspårning

Vid smittspårning inhämtas information från personen om vem eller vad som kan ha överfört smittan och om andra personer kan ha smittats.

Smittspårning kan ha olika syften i olika situationer. Begreppet omfattar följande:

- Exponerade, det vill säga personer som riskerar att ha utsatts för smitta av en person med konstaterad smitta och på så vis bryta smittkedjor.
- Smittkälla, det vill säga att ta reda på av vad eller vem och var personen kan ha blivit smittad. Det kan till exempel vara av en person, av livsmedel, djur eller vatten, på en viss plats eller i en viss miljö.
- Smittväg, det vill säga att ta reda på hur smittan har överförts och under vilka omständigheter. Det kan till exempel handla om droppsmitta, blodsmitta eller luftburen smitta i en specifik situation.

Att meddela provsvar och skapa eventuella intyg är resurskrävande uppdrag. Legitimerad personal kan behöva användas för att ringa ut provsvar dels av juridiska skäl för att delge förhållningsregler, dels på grund av att personen kan ha behov av rådgivning om smittfrihet, förhållningsregler och restriktioner.

Bemanning

En pandemi/epidemi kan ha stora skiftningar i antalet fall och därmed behov av smittspårning. Personalstyrkan kan behöva anpassas över tid. Resursplanering utifrån det skiftande behovet samt att lära upp nya smittspårare och samtidigt behålla kompetensen i personalgruppen visade sig vara en utmaning under covid-19 pandemin. Chefskapet är av extra stor vikt då verksamheten kan behöva snabba förändringar och har en komplex situation att hantera.
För effektiv smittspårning i ett läge med hög belastning krävs flera personalkategorier. Enligt smittskyddslagen (SFS 2004:168) ska smittspårning ske av personal som har särskild kompetens och erfarenhet för uppgiften. Främst är det legitimerad personal som kan smittspåra och enligt lag får göra medicinska bedömningar, ge förhållningsregler och rådgöra angående smittspårning, smittfrihet och rekommendationer. Utöver uppgifter som kräver legitimerad kompetens finns administrativa behov där medicinsk sekreterare med kunskap

om effektiv journalföring och systemkunskap kan frigöra tid för legitimerad personal att ägna sig åt smittspårning. IT-kunnig personal behövs som stöd för användning av digitala system men också för att snabbt kunna anpassa och göra förändringar i systemen beroende på hur pandemin/epidemin utvecklas.

I dagsläget finns ingen personal, varken chef, läkare eller sjuksköterskor, till en centraliserad smittspårningsenhet. För att bemanna denna enhet behöver en omfördelning av regionens personal ske, dock är det viktigt att inte bemanna med personal som kommer att behövas på sin ordinarie arbetsplats. En avvägning mellan behov av viss kompetens till smittspårningen och behovet av respektive medarbetare på hens ordinarie arbetsplats måste göras. Vid uppstarten av smittspårningsverksamheten och i det initiala skedet av dess verksamhet är det dock av stor vikt att viss smittspårningserfarenhet finns bland medarbetarna. Exempelvis kan smittspårare från STI-mottagning vara aktuella. Rekryteringen kan göras genom att omplacera tex gravida eller annan personal som kan gynnas av administrativ tjänstgöring eller annonsera efter pensionerad legitimerad personal. Visstids- eller timanställningar kan anpassas efter behov och nyanställning kommer sannolikt att behöva ske. Samtliga vårdförvaltningar behöver hjälpas åt att bemanna den centrala smittspårningsenheten.

Personalbehovet kan se olika ut beroende på smittspårningsbehovet, se tabell 1 nedan.

Smittspårningens läge	Beskrivning
Blå	Personaltillgången överskrider smittspårningsbehovet, läget är lugnt, förbättring och kvalité prioriteras, personalen har möjlighet att stärka sin kunskap och verksamheter är välfungerande. Uppdatering av läget sker vid behov.
Grön	Smittspårningsbehovet och personaltillgången är i linje med varandra, läget är inom ramen för verksamhetens funktion och smittspårare förbereder sig för ökad produktionstakt. Verksamheten prioriterar att se över gällande rutiner och arbetssätt för att klara av en ökad belastning. Arbete för t.ex förbättring och kvalité fortsätter enligt planering. Uppdatering av läget sker veckovis eller vid behov.
Gul	Kapaciteten för smittspårning nådd eller smittspårningsbehovet överstiger lätt kapaciteten, ökad produktion av smittspårare förväntas. Personalavrop bör göras om läget inte bedöms förändras inom en vecka. Prioriteringar sker för att möjliggöra bibehållen förbättring och kvalité. Förstärkt samverkan och personalplanering för skiftarbete påbörjas. Verksamheten är ansträngd. Uppdatering av lägesbilden sker dagligen inom arbetsgruppen.
Orange	Smittspårningsbehovet överskrider verksamhetens kapacitet. Skiftarbete enligt lätt ökning implementeras och beredskap för skiftarbete enligt kraftig ökning sker. Utbildning utöver den för ny personal pausas. Förstärkt samverkan upprättas internt och externt. Bedömning & prioritering av rutiner som skapar administrativ skuld görs, selektiv tillämpning av dessa sker.

	Endast akuta åtgärder i förbättring/förändring samt nödvändigt kvalitetsarbete fortgår. Implementering av systemåtgärder, interna rutiner vid ökad belastning och anpassning i verksamhetens organisation görs. Uppdatering av lägesbilden sker dagligen internt och externt.
Röd	Smittspårningsbehovet överskrider kraftigt verksamhetens kapacitet. Skiftarbete tillämpas. Arbete som ger administrativ skuld enligt *Orange* läge tillämpas. Endast akuta åtgärder i förbättring/förändring & patientsäkerhetsarbete fortgår. Uppdatering av lägesbilden sker dagligen internt och externt.

Tabell 1. Lägesbild: Smittspårningsenhetens verksamhets- & personalförutsättningar (skala)

Utbildning av personal

Smittskydd ansvarar för att stötta med utbildning avseende den aktuella smittsamma sjukdomen, smittskyddslagen samt grundläggande smittspårning. Det behövs webbaserad utbildning för att enkelt nå ut med kunskap till personalen.

Materielbehov

Grundbehovet för smittspårning är telefoni och dator. Möjlighet till snabb utlämning av teknisk utrustning till smittspårningsenheten, inom 1- 3 dagar, krävs för att effektivt hantera smittspårningstoppar. Ökat behov av skrivare, etikettskrivare till brevutskick, brev och kuvert, plats i kassaskåp för lagring av smittspårningshandlingar tillkommer.

Tillgång till tolktjänst behövs för att kunna kommunicera med alla smittspårningspliktiga fall och då viktigt att ha mobiltelefoner som kan hantera flerpartssamtal.

Lokalbehov

Smittspårning är ett interaktivt uppdrag med många telefonsamtal och behov av tystnad omkring för både patientsäkerhet/sekretess men även för effektivitet och koncentration. Cellkontor är att föredra och rumsdelare/ljuddämpning med hörlurar om delade rum behöver tillämpas. Regionfastigheters anvisade lokal för ändamålet är Kyrkogatan 13 i Halmstad.

Om det anses lämpligt kan distansarbete tillämpas. Det förutsätter att medarbetaren får tillgång till utrustning i form av tex. dator, extra skärm, headset, telefon, tangentbord och mus samt har adekvat internet på distansarbetsplatsen.

Digitalt smittspårningsverktyg

Region Värmland utvecklade under covid-19-pandemin ett digitalt ärendehanteringssystem för smittspårning. Verktyget, som lanserades i februari 2021 under namnet Smittspårningsverktyget, har senare vidareutvecklats och heter Region Halland Infectio. Systemet förvaltas fortsatt och hålls vilande i beredskapssyfte.

Ett digitalt system bidrar till att effektivisera smittspårningen och förbättrar möjligheterna att skapa gemensamma lägesbilder för ex kluster, utbrott och riskmiljöer både på regional och

nationell nivå. Det bidrar också till en ökad rättssäkerhet i hur smittspårningsinformation dokumenteras och lagras.

Dokumentation

Uppgifterna ska dokumenteras i Infectio smittspårningsverktyg. I patientjournal ska det dokumenteras att smittspårning genomförts, när den är påbörjad och avslutad, vem som utfört den, koppling till smittspårningshandling samt vilka förhållningsregler som givits. I smittspårningshandlingar, som ska finnas åtskilda från journalen, ska det finnas information om kontakter, smittväg osv. Smittspårningshandlingar ska sparas enligt gallringsbeslut.

Smittspårningsformulär behöver skapas alternativt om det utarbetats nationella formulär kan dessa användas i första hand.

Samordnade forum

Både nationella och regionala samverkansforum behöver skapas med olika aktörer så som Smittskydd, Region Hallands ledning, Vårdhygien, Regional chefsläkare, Klinisk mikrobiologi, Närsjukvården Halland, IT, Folkhälsomyndigheten m.fl.

IT-system som kan kommunicera med varandra behöver finnas.

Relaterade länkar

Epidemi- och pandemiberedskap Region Halland

Uppdaterat från föregående version

Rutinen är ny